NORGES BONDELAG

Landbruks- og matminister Jon Georg Dale
Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår dato	Vår referanse
13.08.2018	18/00374-27
Deres dato	Deres referanse

Tilbakemelding etter klimamøtet 25. juni 2018

Det vises til møtet mellom statsråd Jon Georg Dale, statsråd Ola Elvestuen, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag 25.juni 2018 og den skriftlige oppsummeringen etter møtet.

Herved oversendes våre tilbakemeldinger på oppfølgingspunktene avslutningsvis i oppsummeringsnotatet og våre innspill til nødvendige rammer for den videre dialogen.

Innledningsvis gjør vi oppmerksom på at vi på den tiden som har vært til rådighet siden møtet ikke har hatt mulighet til å gjennomføre en tilstrekkelig vurdering av regjeringens forslag til tallfestet mål og konsekvensene for næringen og norsk matproduksjon i 2030. Dette vil vi komme tilbake til i den videre prosessen.

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag legger videre til grunn at en forpliktelse om å redusere jordbrukets klimaavtrykk fram mot 2030 også må være forenelig med Stortingets overordnede målsettinger for norsk landbruk. Herunder mål om økt selvforsyningsgrad fra økt norsk matproduksjon med grunnlag i norske ressurser.

Global oppvarming krever mer norsk matproduksjon

Global oppvarming har til nå gjort verden 1 grad varmere enn normalen. Jordas matsikkerhet er allerede truet som følge av mer ekstremvær, endret nedbørsmønster og -intensitet, unormal varme og tørke. Befolkningens matsikkerhet er avhengig av at den globale oppvarmingen stanses på et lavest mulig nivå.

Denne sommeren har mange bønder også fått oppleve klimaendringene på kroppen. Ekstrem tørke og varme har gitt rekordlave avlinger for alle planteprodusenter og grovfôrkrise for husdyrprodusentene. Denne situasjonen understreker behovet for klimatilpasning av norsk matproduksjon og styrking av grovfôrbasert melk- og kjøttproduksjon på norske ressurser. Det er derfor helt nødvendig at arbeidet med å

redusere klimagassutslippene fra norsk jordbruk ikke forsterker presset på matproduksjonen ytterligere, men bidrar til å sikre en mer klimarobust matproduksjon.

Jordbruket driver en biologisk næring der opptak av CO_2 som innsatsmiddel i fotosyntesen og utslipp av gasser som et biprodukt av denne prosessen har vært, og vil være, realiteten også framover. Jordbruket kan aldri bli utslippsfri, men det er mulig å optimalisere og endre deler av jordbruksvirksomheten for å redusere klimaavtrykket.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener jordbruksproduksjonen må innrettes slik at jordbruksarealene i størst mulig grad holdes er i drift. Dette vil være helt nødvendig for å kunne opprettholde en framtidig norsk matproduksjon. Fjorårets nedbørsoverskudd og årets nedbørsunderskudd er klare signaler om at betingelsene for landbasert matproduksjon er i endring. Vi arbeider derfor målrettet og aktivt for å utvikle en klimavennlig matproduksjon som slipper ut stadig mindre klimagasser.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag er beredt til å gå inn i en drøfting med regjeringen om hva som skal være jordbrukets bidrag i den totale reduksjonen av klimagasser.

Norges samlede klimaforpliktelse og klimamål for jordbruket

Regelverket og fastsettingen av utslippsmål i ikke-kvotepliktig sektor i de landene som omfattes av EUs klimapolitikk slår ut på svært forskjellig for ulike land. Figuren under er hentet fra Meld. St.1 (2016-2017) Nasjonalbudsjettet 2017 og viser at de fleste landene får et håndterbart krav til utslippsreduksjoner i 2030 i forhold til 2005. For eksempel har Sverige et gjenstående behov for utslippsreduksjoner på omlag 5 prosentenheter, mens Danmark, Tyskland og Irland vil ha behov for utslippsreduksjoner på om lag 10 prosentenheter. Men Norge vil, ifølge Nasjonalbudsjettet 2017, få et langt større reduksjonsbehov og være på om lag samme nivå som Luxembourg.

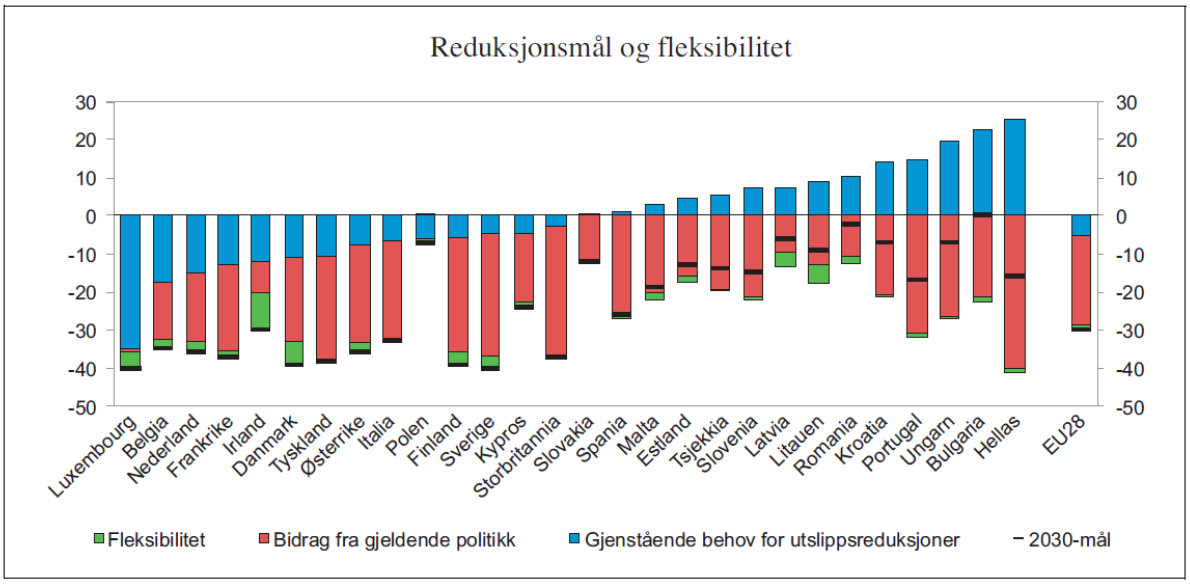

Kilde: Meld. St. 1 (2016-2017) Nasjonalbudsjettet 2017

I tillegg er Norges situasjon når det gjelder sammensetning av de ikke-kvotepliktige utslippene som omfattes av innsatsfordelingsforordningen. De andre landene har store utslipp i bygningssektoren som kommer fra bruk av fossil energi til oppvarming av bygg. Disse utslippskuttene er forholdsvis enkle og kostnadseffektive å gjennomføre. I Norge varmes byggene i stor grad av elektrisitet eller annen energi fra fornybare kilder. Det betyr at jordbrukets rolle som del av ikke-kvotepliktig sektor blir helt annerledes i Norge enn i de andre landene. Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener dette må tas hensyn til i forhandlingene med EU. Tiltak for å få ned klimagassutslippene fra jordbruket kan ikke sammenlignes direkte med å erstatte fossile utslipp i bygg- og transportsektoren med fornybar energi.

Norges situasjon når det gjelder reduksjonsbehov og sammensetning av ikke-kvotepliktige utslipp understreker behovet for å sikre tilstrekkelig fleksibilitet i Norges forpliktelse under EUs innsatsfordelingsmekanisme. For den videre drøfting om klimaforpliktelse for jordbruket, legger Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag til grunn at forpliktelsen med EU gir nødvendig handlingsrom for å iverksette kunnskapsbaserte og langsiktige løsninger, og samtidig ivareta nasjonale mål for matproduksjonen. Resultatet av regjeringens pågående forhandlinger med EU vil derfor ha stor betydning for innholdet og framdriftsplanen i vår dialog om jordbrukets utslippsreduksjoner videre.

Utfallet i forhandlingene med EU om Norges klimaforpliktelse og handlingsrom for bruk av de fleksible mekanismene fram mot 2030, blir en svært viktig premiss for den videre dialogen mellom regjeringen og jordbruket.

Samlet måltall i 2030

Norges samlede forpliktelse under innsatsfordelingsforordningen blir i form av et måltall for 2030 med årlige budsjetter fra 2021-2030. Regjeringens forslag til måltall for landbruket er fastsatt og beregnet på samme måte, med et samlet tall for årlige utslippskutt fram til og med 2030. Det er store utfordringer med å fastsette et klimamål for norsk landbruk basert på denne metoden fordi:

1. Et tallfestet mål for samlede utslippsreduksjoner fram til 2030 vil i praksis gi svært høye krav til utslippsreduksjoner de siste årene av perioden. Det skyldes at klimagassreduksjoner i jordbruket tar tid. Selv om man iverksetter tiltak raskt, vil det ta tid før de tas i bruk i stor skala og enda lenger før de gir konkrete utslippskutt. Vi har beregnet noen sannsynlige baner for årlige utslippskutt fram til 2030. Selv med svært ambisiøse planer vil det være nærmest umulig å nå et slikt samlet utslippskutt over den perioden som regjeringen foreslår. De siste årene har utslippene fra jordbruket økt på grunn av høyere matproduksjon. En sannsynlig bane framover blir derfor at utslippene kommer til å øke noe før de reduseres som en følge av iverksatte tiltak. Beregningsmetoden som legges til grunn i regjeringens forslag, vil i praksis innebære at utslippsøkning tidlig i perioden vil måtte tas igjen seinere i perioden og i realiteten gjøre målbanen de siste årene fram mot 2030 enda mer krevende. Vi er bekymret for at et samlet måltall i 2030 i realiteten innebærer

at det settes et tak på samlet norsk matproduksjon og at matproduksjon må reduseres. I tillegg vil det kunne presse fram tiltak på slutten av perioden som ikke er forsvarlige verken utfra et globalt klimaperspektiv eller en klimarobust nasjonal matvaresikkerhet.

2. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener det ikke kan etableres et samlet måltall for utslippskutt i jordbruket fram mot 2030, før det framkommer hvilke klimatiltak som ligger til grunn for et slikt måltall. Framgangsmåten strider også mot Stortingets krav om en kunnskapsbasert tilnærming i videre arbeid med sektorens klimapolitiske rammevilkår. Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av at klimatiltakene i jordbruket skal være kunnskapsbaserte og effektene skal kunne måles med relativt sikre metoder. Fastsettelsen av klimamål må ta utgangspunkt i kjent kunnskap om ulike tiltak, tilgjengelig teknologi, utvikling av nye metoder, forskning og dokumenterte effekter. Deretter kan man diskutere virkemidler og lage sannsynlige baner for mulige utslippskutt og kostnader knyttet til disse.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener et skyggeregnskap slik regjeringen foreslår, er et konstruktivt og godt bidrag for å sørge for at et samlet måltall i 2030 ikke blir et absolutt tak på norsk matproduksjon basert på rapporterte utslipp. Faglagene ønsker å bidra til hvordan et slikt regnskap i praksis skal kunne fange opp den faktiske klimainnsatsen i jordbruket på bred front og utviklingen over tid.

Jordbruket mener et tallfestet mål for en samlet reduksjon av klimagassutslippene fram til 2030 vil gi behov for svært betydelige utslippskutt i slutten av perioden. Vi merker oss at statsråd Dale i møtet 25.6.2018 uttalte at Norge kommer til å rapportere et lavere tall for jordbrukets utslipp i det offisielle utslippsregnskapet i 2030 enn det måltallet vi har i skyggeregnskapet. Utformingen av skyggeregnskapet blir avgjørende for vår vurdering av måltall for utslippskutt i 2030 og konsekvensene av dette.

Oppfølging – svar på spørsmålene i oppsummeringsnotatet

Ønsker jordbruksorganisasjonene å forhandle samlet eller hver for seg?

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag ønsker å forhandle sammen som en part.

Hvordan vurderes måltallet?

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener det er vanskelig å vurdere forslaget til måltall med det vi fikk vite i møtet 25. juni av to grunner:

- Metoden om et samlet måltall i 2030 gjør det vanskelig å vurdere konsekvensene av forslaget i hele perioden (se avsnittet over)
- Grunnlaget for regjeringens forslag til måltall er ikke kjent

Vi er ikke kjent med hvilke beregninger eller hva slags utslippskutt det enkelte år som ligger til grunn for regjeringens forslag. Først når beregningsgrunnlaget er kjent og vi vet mer om hvilke tiltak måltallet baserer seg på, kan vi vurdere hvorvidt jordbruket har driftsmessige, teknologiske og økonomiske muligheter til å nå målet innen 2030. Ikke minst blir det avgjørende å få mer kunnskap om og hvordan jordbrukets bidrag til karbonlagring og -binding vil bli inkludert i beregningene.

Vi mener det er fornuftig at kuttene kan gjøres i alle utslippspostene som jordbruket bidrar til: jordbrukets offisielle utslipp (metan og lystgass), transport i jordbruket, bygg og oppvarming på gardene og jordbrukets deler av LULUCF.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener at det skisserte mandatet gir grunnlag for å komme i mål med en avtale, men utfordringene blir å finne fram til om tiltak som er målbare i de offisielle utslippsregnskapene, og som det finnes effektive virkemidler til at de blir gjennomført.

Vi vil også understreke at jordbrukets faglag på vegne av bøndene heller ikke kan ta ansvar for utslippsreduksjoner som bonden selv ikke rår over eller som det vil være vanskelig å styre gjennom tiltak på gården eller samlet i jordbruket.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag forutsetter at et måltall for en samlet utslippsreduksjon fram til 2030 ikke går på bekostning av norsk matsikkerhet og muligheten til å oppnå Stortingets overordnede målsetninger for norsk landbruk.

Danner mandatet et grunnlag for å komme i mål med en avtale?

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener det skisserte mandatet gir grunnlag for å komme i mål med en avtale. Vi ønsker å fortsette dialogen med utgangspunkt i det mandatet som ble presentert for oss i møtet 25.6.2018 og tilbakemeldingene i dette brevet. Vi vil i tillegg understreke at både karbonopptak- og utslipp i arealbruk relatert til jordbruk må med i beregningene.

Framdriftsplan med egnede milepæler

Det pågår flere viktige prosesser som vil danne viktige premisser for de videre forhandlingen om en klimaavtale mellom regjeringen og jordbruket:

1. Det endelige forhandlingsresultatet med EU og bruk av de fleksible mekanismene blir en viktig premiss for jordbrukets bidrag til Norges forpliktelse under innsatsfordelingsforordningen.

2. Tidsrammen må gjøre det mulig å ta hensyn til anbefalingene fra Teknisk beregningsutvalg for klimagassutslipp fra jordbruket (TBU). I henhold til mandatet skal TBU levere en rapport med frist 1. juli 2019.

3. Det gjenstår fortsatt et betydelig faglig arbeid for å framskaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag om tiltak, målemetoder og kostnader, ut over TBUs arbeid. Gjennom blant annet jordbruksavtalen i år er det lagt betydelig økte ressurser i skaffe

fram mer kunnskap raskere. Vi forutsetter at framdriftsplanen vil gi rom for å ta inn ny tilgjengelig kunnskap.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag mener vi dermed kan ta sikte på å sluttføre forhandlingene om en politisk avtale om reduserte klimagassutslipp fra jordbruket innen utgangen av 2019.

Med vennlig hilsen

Elektronisk godkjent, uten underskrift

Lars Petter Bartnes Merete Furuberg